

DR. BÉRCES VIKTOR*

A sértett magatartásának büntetőjogi relevanciájáról: beleegyezés, közrehatás, utólagos hozzájárulás

1. Bevezetés

A bűncselekmények sértettjeinek magatartása anyagi és eljárásjogi joghatások kiváltására egyaránt alkalmas. E magatartások megnyilvánulhatnak aktív, vagy passzív tevékenységgel, formájukat tekintve pedig lehetnek akár szóbeli, akár írásbeli, vagy éppen ráutaló magatartással megvalósuló cselekmények.

Egyes sértetti magatartások a sértett magánautonómiájával, rendelkezési szabadságával állnak összefüggésben (pl. sértett előzetes beleegyezése a bűncselekmény elkövetésébe, sértett utólagos hozzájárulása a közvetítői eljárás lefolytatásához), míg más magatartások a sértett szándékosan, vagy gondatlanságból elkövetett cselekményei folytán kerülnek a büntetőjogi értékelés körébe (pl. sértetti közrehatás a bűncselekmény elkövetésében.)

Az első esetkör megítélése a problémásabb: a sértettnek a saját ügyére is kiható rendelkezési szabadsága, valamint az állami büntetőhatalomhoz, a legalitáshoz, illetőleg officialitáshoz fűződő érdekek „konkurencia-harca” folyamatosan visszatérő alapkérdése az egyes jogtörténeti periódusoknak. Előrebocsátanám, hogy tanulmányomban az ezzel kapcsolatos anyagi, illetőleg eljárásjogi kérdésekre is reflektálni kívánok. Tudvalevő ugyanis, hogy a sértett akaratni autonómiájának nem csak a Btk., hanem a Be. is számos esetben teret enged, amelyhez adott esetben – a jogkérdés megítélése, illetőleg elintézése tekintetében – az ügy teljes spektrumára kiható jogkövetkezmények társulnak. Az anyagi jog vonatkozásában mindenekelőtt a sértett beleegyezésének dogmatikai elemzése, az eljárásjogi jog vonatkozásában az új Be. szabály-rendszerének vizsgálata szükséges. A két szisztéma közötti alapvető eltérés mindössze abban mutatkozik meg, hogy a sértetti akaratnyilvánításra a bűncselekmény elkövetése előtt, vagy alatt (anyagi

jog), avagy a bűncselekmény elkövetés után (eljárásjogi jog) kerül-e sor.

A téma megalapozásaként az alábbi elméleti előkérdések megfogalmazását tartom szükségesnek: 1. Szabad-e egyáltalán büntetőjogi relevanciát kölcsönözni a sértett akaratnyilvánításának, annak magánjogi természete ellenére? 2. Ha igen, akkor az ezzel kapcsolatos normáknak a büntető-jogszabályok szintjén szükséges-e kifejeződniük, vagy elégséges a bírói gyakorlat jogfejlesztő tevékenysége?

Úgy vélem, hogy mind-egyik megoldás esetében lehet „pro” és „contra” érvekkel operálni. Németh-tel egyetértve magam is úgy vélem, hogy a sértetti magánautonómia kérdését nem szabad abszolutizálni, tehát annak csak bizonyos – lehetőleg törvényi – megszorításokkal lehet érvényesülnie. Mindez természetesen az aktuális jogalkotói, illetőleg jogalkalmazói környezet, valamint az uralgó közfelfogás függvénye.¹

Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elveiről szóló előterjesztés (a továbbiakban: Előterjesztés) alapján mindazonáltal egyértelműen tetten érhető a sértett eljárásjogi pozíciójának felértékelődése: „a büntetőeljárás elsődleges, a bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonásában megnyilvánuló rendeltetés mellett a tágabb értelemben vett büntetőjogi jogalkotás [...] elfogadott és egyre jobban támogatott fejlődési irányát a sértettek érdekeinek fokozott védelme határozza meg [...] a sértettek nem csupán a bűncselekménnyel megbomlott társadalmi viszony szükség-szerű alanyai, hanem e sajátos jogviszony alanyaiként, alapvető jogaik sérelme okán érvényesítendő igényekkel rendelkeznek. Ennek megfelelően alapvető célkitűzés, hogy a sértetteknek a büntetőeljárás alanyaiként kell rendelkezniük olyan jogokkal, amelyekkel – az egyéb eljárásjogi szempontokra tekintettel elfogadható körben – hatással lehetnek a büntetőeljárás alakulására, és amelyek révén elkerülhető a másodlagos viktimizáció.”²

A fenti elképzeléseknek természetesen vannak jogtörténeti hagyományai is: a római jog bizonyos bűncselekmények esetében (*delicta privata*) csak az egyént tekintette sértettnek, akinek hozzájárulása

¹ Németh Imre: *A sértett beleegyezése a büntetőjogban*. Doktori értekezés, Győr, 2012. 5. o.

² Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elvei. <http://www.kormany.hu/download/d/12/40000/20150224%20IM%20e1%C5%91terjeszt%C3%A9s%20az%20%C3%BAj%20b%C3%BCntet%C5%91el%C3%A1r%C3%A1s%20t%C3%B6rv%C3%A9ny%20szab%C3%A1lyoz%C3%A1s%20elveir%C5%91l.pdf> (letöltve: 2017. 03. 17.)

* Adjunktus, PPKÉ-JÁK.

egyben a cselekmény büntetendőségének kizáró okaként került értékelésre.³ Az elv alapját az Ulpianus által – elsősorban magánjogi életviszonyok tekintetében – megfogalmazott „volenti non fit iniuria” elv képezte, amelynek lényege, hogy a károsult beleegyezését a károkozó felelőssége szempontjából azt csökkentő vagy kizáró tényezőként kell figyelembe venni.⁴

A rendszer eljárásjogi vetületét a kompozíció lehetőségének megteremtése adta: ha az elkövető a bűncselekménnyel okozott kárt valamilyen formában a sértettnek, vagy családjának jóvátette, mentesült a szokásos felelősségrevonási formák alól (XII. táblás törvények).

A Csemegi-kódex elsősorban az emberölés vonatkozásában tulajdonított jelentőséget a sértett beleegyezésének, a „kivánságra ölést” ugyanis privilegizált esetként szabályozta.

Az európai államok többségéről elmondható, hogy a sértett beleegyezés vonatkozásában nincs írott normarendszer, tehát annak értékelése szinte kizárólagosan a jogalkalmazó szervek feladatai közé tartozik. Ez alól kivételt képez az olasz, a német és az osztrák kódex, amely kifejezetten utal e körülményre, illetőleg annak büntetőjogi következményére. Az olasz kódex alapján „nem büntethető, aki valamely jogot az arról rendelkezni jogosult személy beleegyezésével sért vagy veszélyeztet” (50. §). A német megoldás egyes bűncselekményekhez kötötten szabályozza a sértett akaratelhatározást, mint a büntetőjogi felelősségrevonás akadályát. Az osztrák kódex szintén az egyes törvényi tényállásokhoz kapcsolva utal a beleegyezés relevanciájára, így pl. testi sértés, illetőleg a testi biztonság veszélyeztetése esetében kimondja, hogy „nem jogellenes a magatartás, ha a sértett abba beleegyezik és a sértés vagy veszélyeztetés nem ütközik a jó erkölcsbe [90. § (1) bek.]⁵

2. A sértett beleegyezésének relevanciájáról általában

A sértettnek a bűncselekmény elkövetésébe való előzetes, vagy egyidejű beleegyezése a bírói gyakorlat által kialakított büntethetőséget kizáró ok, amelynek elvi alapja a cselekmény társadalomra veszélyességének hiánya. E praxis alkalmazása a „kriminalizáció – dekriminalizáció” véget nem érő argumentációjába illeszkedő komplex kérdéseket is felvet.

Az anyagi jog szabályai körében két alapvető kérdés merül fel: 1. A sértett beleegyezés fennállásának megállapítását, illetőleg annak értékelését elegendő-e továbbra is jogalkalmazói hatáskörben tartani, vagy

szükséges lehet e ebben a tekintetben valamilyen Btk.-szabály megalkotása? 2. A Btk. szabályozása esetére csak alapvető szinten kellene utalni a sértett beleegyezésre, vagy arra a szóba jöhető, konkrét törvényi tényállások esetében is külön-külön utalni kellene?

Az európai példák a jogalkotói beavatkozás mellett szólnak. A magam részéről arra az álláspontra helyezkedem, hogy a Btk. Általános Részének (ld. akár az alapvető fejezetben, akár a büntethetőséget kizáró okok körében) mindenképpen rögzítenie kellene a tárgyalat jogintézményre való hivatkozás lehetőségét, illetőleg annak jogkövetkezményét. Binding ennek szükségességét azzal magyarázza, hogy ha a büntetőtörvény nem foglal állást a beleegyezés megengedhetőségéről, akkor a személyiség jelentős tulajdonságai elleni támadásokra a beleegyezés érvénytelenségét kell feltételeznünk.⁶

A különös részi törvényi tényállások esetében történő külön-külön meghatározásokat már feleslegesnek vélem, hiszen az eseti minősítés kizárólagos jogalkalmazói hatáskörbe kell, hogy tartozzon.

A bírói gyakorlat, illetőleg a jogtudomány – az anyagi jogi terminológiával ellentétesen – nem a passzív alany, hanem a sértett beleegyezéséről beszél. Mégsem tekinthető tévesnek e fogalmi megjelölés, mivel tudvalevő, hogy a sértett esetében tágabb személyi kör jelölhető meg, ennél fogva a beleegyezés nem csak a passzív alany részéről minősülhet büntethetőséget kizáró oknak. A Be. 51. § (1) bek. alapján sértett az, akinek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette. Azaz: a beleegyezés nemcsak azon személy részéről lehet releváns, akivel szemben a bűncselekményt elkövetik, hanem azon személy részéről is, akinek a bűncselekményt valamilyen (egyéb) jogos érdekét sérti. A sértett és a passzív alany személyének különbözősége különösen a csalás törvényi tényállása alapján életszerű, amennyiben a tévedésbe ejtett (passzív alany), illetőleg a károsult (sértett) személy nem azonos. Ilyen esetekben – álláspontom szerint – mindkét fél részéről releváns a sértett beleegyezése.

A teljesség igényével röviden kitérnék az áldozat kriminológiai fogalmára is: Vigh József álláspontja szerint, „az áldozat fogalma sokkal szélesebb, mintsem hogy a bűncselekmények sértettjeire lehetne redukálni, amikor áldozatról beszélünk, annak fogalmát ki kell terjesztenünk a közvetett sértettekre, a jogi személyekre is.”⁷ Összeségében az az álláspont fogadható el, amelynek alapján áldozatnak minősül mindazon személy, aki a bűncselekménnyel összefüggésben fizikai, erkölcsi, pszichikai, vagy anyagi sérelmet szenvedett (pl. a sértett hozzátartozói).⁸ Nyilvánvaló, hogy ezen tág körbe tartozó személyek esetében már nem

³ A crimina publica esetében viszont a közérdek elleni támadásnak tekintették az elkövető cselekményét, ezért a jogsértő cselekményekkel kapcsolatos sértett beleegyezés indifferensnek bizonyult. *Belovics Ervin – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész.* HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2015. 240. o.

⁴ *Ulpianus, Digestes*, 47.10.1.5. In: *Németh*: i. m. 7. o.

⁵ *Belovics–Nagy–Tóth*: i. m. 241. o.

⁶ *Binding* (1885) In: *Németh*: i. m. 142. o.

⁷ *Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia – Szakkriminológia.* CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomsgátlató Kft., Budapest, 2006. 281. o.

⁸ *Cseh Eszter: Áldozat és Áldozattan.* Magyar Bűnüldöző, 2014/3–4. 15. o.

minden esetben alkalmazható a sértetti beleegyezés konstrukciója.

A fentiek alapján érezhető némi dogmatikai bizonytalanság a bírói gyakorlat, illetőleg a tudományos álláspontok vonatkozásában. Az Előterjesztés emiatt a sértetti fogalom-meghatározás „újragondolását” határozza meg egyik általános célkitűzéseként, arra való hivatkozással, hogy „a büntetőeljárásban sértettként való minősülés jelenti az érdekérvényesítés első feltételét, míg a körből kimaradók az egyéb érdekelt vagy a tanú eljárási pozíciójába kerülhetnek. Az elmélet szintjén az a látszat, hogy a sértett fogalma rendkívül egyszerűen meghatározható mind az eljárásjogban, mind pedig az anyagi jogban. A sértett fogalmának felülvizsgálata tehát részben a fogalom anyagi és eljárásjogi kettősségét, részben a viktimológiai áldozat fogalmát érinti. A sértett fogalma esetében keresendő annak lehetősége, hogy a fogalom új alapokra helyezhető-e.”⁹

Gilányi rendszerezése nyomán a sértetti beleegyezés nem értékelhető akkor, ha a) egy személy kényszerrel vagy fenyegetéssel szerez érvényt akaratának, vagyis erőszakot alkalmaz, a másik személyre pszichikai ráhatást gyakorol, vagy olyan magatartást tanúsít, melynek folytán a kényszerített személy nem lesz képes az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására b) a magatartással érintett személy akaratnyilvánításra vagy védekezésre képtelen állapotban van c) a magatartással érintett személy cselekvőképtelen d) a magatartással érintett személy tévedésben van e) a magatartással érintett személy nem adja kifejezett hozzájárulását a cselekmény véghezviteléhez vagy a beleegyezés megadására nem a magatartást megelőzően illetve azzal egy időben, hanem utólagosan kerül sor.¹⁰

Belovics rendszerezése alapján a sértetti beleegyezés csak akkor releváns, ha a sértett a) a 14. életévét betöltötte, vagy b) a polgári jog szabályai szerint nem áll cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság hatálya alatt, vagy c) nincs olyan állapotban, amelynek alapján az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben hiányzik d) nyilatkozata nem a bűncselekmény elkövetése előtt, vagy alatt megvalósuló tévedés, kényszer, vagy fenyegetés eredménye.¹¹

A d) pont vonatkozásában a jogirodalomban jelentőséget tulajdonítanak a nyilatkozat megtétele időpontjának is. Egyes szerzők az elkövetési magatartás kifejtésének legvégső fázisát (Belovics),¹² más szerzők (Gellér)¹³ az eredmény bekövetkezésének időpontját tekintik relevánsnak.

Az ún. „nyilatkozati tan” alapján a beleegyezésnek kifejezettnak és egyértelműnek kell lennie, valamint szükséges az is, hogy annak tényéről az elkövető tudomást szerezzen. Az „akarat tan” alapján viszont nem szükséges sem a sértetti elhatározás külvilági megjelenése, sem az elkövető tudomásszerzése. Belovics szerint az utóbbi teória tűnik elfogadhatónak. A szerző szerint ugyan a „nyilatkozati teória tekinthető uralkodónak a jogalkalmazásban, amennyiben elfogadjuk premisszaként azt a tételt, hogy a sértetti beleegyezés társadalomra veszélyességet kizáró ok, akkor az akarat teória érvrendszere tűnik helyesnek. A kizáró ok konstruálásának alapját ugyanis nyilvánvalóan az egyénnek a jogáról történő rendelkezési szabadságának a biztosítása képezte, illetve ha a tényállászerű cselekmény a sértettnek megfelel, érdekeivel egybeesik, akkor a büntetendőség szempontjából indifferens, hogy a beleegyezés tényéről az elkövetési magatartás tanúsítója tudott-e, vagy sem.”¹⁴

Ha a „nyilatkozati tan” által meghatározottakat fogadjuk el, akkor ugyancsak vitatott, hogy vannak-e a beleegyezésnek formai kritériumai. Az általános álláspont szerint, a büntetőjogi értékelés szempontjából az alakszerűségek nélkül megtett nyilatkozat nem hatályos. A polgári jog szabályai alapján ugyanakkor e nyilatkozat értelemszerűen csak a törvényben meghatározott formai követelmények teljesítésével (pl. két tanú igazoló aláírása stb.) lenne hatályos.¹⁵

2.1. A beteg mint „sértett” beleegyezésének értékelése eutanázia esetén

Az eutanázia „sértettje” olyan betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkori állása szerint – még az előírt egészségügyi ellátás mellett is – rövid időn belül halálhoz vezet. (Eütv).¹⁶ A tudományos álláspontok a sértetti beleegyezés esetei között említik meg az önkéntes passzív eutanáziát, amelynek lényege, hogy a beteg saját elhatározásából, a törvény által előírt formai feltételeknek megfelelő, érvényes jognyilatkozatában visszautasítja a további orvosi ellátást, amelynek következtében az orvost – a továbbiakban – nem terheli büntetőjogi felelősség a beteg későbbi időpontban bekövetkező halála miatt.

Ugyanitt megjegyezném, hogy a sértetti beleegyezés relevanciájának kiterjesztése mai napig foglalkoztatja a közvéleményt. Már a 2000-es évek elején indítványozták az Alkotmánybíróságnál annak megállapítását, hogy a sértett akaratnyilvánítása az orvos aktív magatartásával kifejtett halálba segítésének igénybe-

⁹ Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elvei. <http://www.kormany.hu/download/d/12/40000/20150224%20IM%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s%20az%20%C3%BAj%20b%C3%BCntet%C5%91el%C3%A1r%C3%A1si%20t%C3%B6rv%C3%A9ny%20szab%C3%A1lyoz%C3%A1si%20elveir%C5%91.pdf> (letöltve: 2017. 03. 17.)

¹⁰ Gilányi Eszter: *A szexuális kényszerítés tényállása az Isgtambulii Egyezmény rendelkezéseinek fényében*. Miskolci Jogi Szemle, 2015/2. 120. o.

¹¹ Belovics–Nagy–Tóth: i. m. 242. o.

¹² A szerző szerint „a beleegyezésnek [...] az elkövetési magatartás kifejtésére kell irányulnia, ezért ha az teljessé válik, a sértetti kompetencia okafojgyott lesz.” Belovics–Nagy–Tóth: i. m. 243. o.

¹³ A szerző szerint – ha az elkövetési magatartás időpontját tartanánk rele-

váns időpontnak, akkor – „lopást valósítana meg a jó barát, aki a borospincében várakozva elfogyasztja a tulajdonos borát, függetlenül attól, hogy ebbe a tulajdonos a megérkezése után beleegyezik.” Belovics–Nagy–Tóth: i. m. 243. o.

¹⁴ Belovics–Nagy–Tóth: i. m. 241. o.

¹⁵ E nézőponttal szemben ismeretesek más vélemények is, amelyek szerint a jogrendszer kohéziója érdekében valamennyi jogág esetében követelményként kellene meghatározni bizonyos alakiságok betartását. Belovics–Nagy–Tóth: i. m. 242. o.

¹⁶ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény, 20. § (3) bek.

vételére is kiterjedhessen (aktív eutanázia). A „taláros testület” mindazonáltal leszögezte, hogy az Eütv. szabály-rendszere megfelelő, az nem tekinthető alkotmányellenesnek pusztán azért, mert az aktív eutanázia kizárásával „korlátozza” a beteg önrendelkezési szabadságát.¹⁷

Európa államaiban természetesen enyhébb, illetőleg szigorúbb szabályozással is találkozunk a sértetti akaratnyilvánítás joghatásai tekintetében. Ezek közül a holland modell tekinthető a legradikálisabbnak: a Holland Legfelsőbb Bíróság 1984-es határozatában olyan irányelveket fogalmazott meg, amelynek betartása esetére az aktív eutanáziát is büntetlen cselekményként definiálta. E szabály a mai napig hatályos, alapját pedig a holland büntető-kódex 40. §-a képezi: eszerint büntethetőséget kizáró oknak minősül, amikor az elkövetőt bizonyos „kötelességek konfliktusa” vezérli. Az eutanáziával kapcsolatban két alapvető kötelesség konkurál egymással: 1. a beteg önrendelkezési jogának tiszteletben tartása 2. az orvosi kötelességek teljesítése. A holland bíróságok jelenlegi gyakorlata alapján a beteg elviselhetetlen szenvedései közepette e két kötelesség párhuzamos teljesítése nem lehetséges. Ennek megfelelően a szituáció olyan szükséghelyzetnek minősül, amelyben az orvos ellenállhatatlan erő hatására kénytelen cselekedni.¹⁸

2.2. A sértetti beleegyezés szabályai alkalmazásának feltételei testi épség elleni bűncselekmények esetén

Ebben a körben csak akkor zárható ki az elkövető büntetőjogi felelőssége, ha a testi épség ellen irányuló cselekmény kifejtéséhez a sértett olyan cél érdekében adta előzetesen a beleegyezését, amely társadalmilag elismert, tehát az általános közfelfogás szerinti kriminalizálása szükségtelen.¹⁹

Álláspontom szerint a sértetti beleegyezés szabályai alkalmazásának további kiterjesztésére van szükség a jogalkalmazásban, mivel a Btk. semmilyen iránymutatást nem ad e konstrukció alkalmazásának feltételei tekintetében. E körülményt viszont nem lehet az elkövetők terhére értékelni – még szándékos sérülések okozása esetén sem.

Mindenekelőtt azzal kezdeném, hogy a sértetti beleegyezés relevanciáját nem lehet pusztán a sértési eredmény előidézésére irányuló cselekményekre redukálni. A sportoló előzetes beleegyezése – a pályára lépéssel – olyan szituációkra is kiterjed, amelyek során az ellenfél nem sérülést okoz, hanem közvetlen veszélyhelyzetet teremt (pl. „magasláb” egy labdarúgó mérkőzésen).

A versenysport-jelleg megállapítása szempontjából

¹⁷ 22/2003. (IV. 28.) AB határozat.

¹⁸ Filó Mihály: *Az eutanázia jogi szabályozásának problémái*. http://epa.oszk.hu/02000/02002/00006/pdf/1999-tavasz-nyar_filo-eutanazia.pdf (letöltve: 2017. 03. 14.)

¹⁹ *Belovics–Nagy–Tóth*: i. m. 241. o.

– nézetem szerint – nem lehet jelentőséget tulajdonítani annak sem, hogy az adott verseny-forma jogszabályi szinten szabályozva van-e. Amennyiben a versenyzők részéről a cselekmény verseny-jellege és szabály-rendszere ismertté válik, a küzdelemnek pedig van kialakult és valamennyi résztvevő által ismert gyakorlata, akkor a részvétel megkezdésével a sértetti beleegyezés szabályai „felélednek”. Ebben a körben tehát a versenyzői magánautonómiának teljes mértékben érvényesülnie kell.

A sértetti beleegyezést nem csak gondatlan, hanem szándékos szabályszegések esetében is relevánsnak kellene tekinteni. Ennek legfőbb oka az, hogy „olyan sportágak esetében, melyek általános velejárója a sérülések elszenvedése – mint a küzdősportok –, még a szabályok megszegésével, szándékosan okozott sérülések is csak ritkán vonnak maguk után büntetőjogi következményt.”²⁰ A szabály bűnösségi alakzattól független, valamennyi sportágra kiterjedő alkalmazása mellett két érv szól: 1. a sértetti beleegyezés relevanciájának sportágankénti tagolása teljességgel abszurd jogi helyzetet eredményezne 2. a sértett tudata a pályára lépéssel azt is átfogja, hogy adott esetben szándékos sérülést is okozhatnak neki.

A sértetti beleegyezés természetesen az edzések esetében is releváns. Földvárival egyetértve viszont magam is úgy vélem, hogy „a mérkőzés lefújása után vagy az edzés befejeztével okozott sérülésre a beleegyezés hatálya nem terjed ki, azok szolgálhatnak [...] büntetőeljárás alapjául.”²¹

2.2.1. Az *ustawka* mint küzdősport büntetőjogi megítélése a sértetti beleegyezés szempontjából

Az *ustawka* szurkolói csoportok szervezett összecsapását jelenti, előre meghatározott szabályok szerint. Ennek alapján első ránézésre megállapíthatónak látszik a rendzavarás szabálysértése, a garázdaság szabálysértési és bűncselekményi alakzata, valamint a testi sértés is. A helyzet azonban „csalóka” képet mutat, amennyiben tüzetesebben megvizsgáljuk az egyes törvényi tényállásokat:

A Szabs. tv. alapján a) rendzavarást követ el az, aki verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív b) garázdaságot követ el az, aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen. A Btk. alapján garázdaságot követ el az, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen.

A fentiek alapján nézetem szerint legfeljebb a rendzavarás lenne megállapítható, azonban – az eredeti jogalkotói célt is figyelembe véve – kétlem, hogy a la-

²⁰ *Csizmóké. Adrienn: Erőszak a pályán*. <http://arsboni.hu/eroszak-a-palyan/> (letöltve: 2017. 03. 14.)

²¹ *Földvári József: Magyar Büntetőjog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 76. o.

katlan területeken, előre megszervezett összecsapások esetére kívánta volna a törvényhozó létrehozni e tényállást. Az ustawka keretében lebonyolított összetűzések ugyanis jellemzően nem közterületen történnek, a lakosság általi észlelés lehetőségét tehát a „szervezők” igyekeznek kizárni. Ilyen körülmények között viszont nézetem szerint hiányzik a megbotráncolás vagy riadalom keltésére való objektív alkalmasság, ami egyben kizárja a garázdaság tényállásszerűségét is. Ezen álláspontomat az alábbi bírósági döntések támasztják alá: a cselekmény csak akkor minősülhet garázdaságnak, ha fennállt legalább lehetőség szintjén, hogy azt mások észleljék (BH 2010.177.); ha az elkövetésről csak kevesen szerezhetnek közvetlen tudomást, akkor az teljességgel alkalmatlan a köznyugalom veszélyeztetésére (BH 1982.501.), sőt az utcán elkövetett tettegesség sem valósít meg minden esetben garázdaságot (BH 1989.183.).

A testi sértés vonatkozásában e szervezett verekedés már nyilván tényállásszerű cselekményeket foglal magában, ugyanakkor a sértetti beleegyezésre – mint büntethetőséget kizáró okra – a legtöbb esetben alappal lehetne hivatkozni. Tény, hogy e jelenség esetében nem hivatalos versenyrendszerben – valamilyen sportszövetség, vagy sportszervezet által – szervezett sporteseményről van szó, mindazonáltal úgy vélem, hogy ennek a sértetti beleegyezés értékelése szempontjából nincs jelentősége (némi cinizmussal azt is mondhatnám, hogy az öngyilkosságot megkísérlő személyek cselekménye sem azért büntetlen, mert – adott esetben – sportszervezeti tagsággal rendelkeznek). Az előbbiekre visszautalva tehát nem értek egyet azzal az állásponttal, miszerint a sértetti beleegyezésre sportolás során csak akkor lehet hivatkozni, ha verseny-sportként elismert küzdelemről van szó. Nézetem szerint akkor is adott a hivatkozási alap, ha a cselekmény versenyjellege – az összes körülmény alapulvételeivel – valamennyi résztvevő számára megállapítható.

Jóllehet, esetünkben a küzdelmek lebonyolításának semmilyen hivatalos, írásos szabály-anyaga nincs; azokból jellemzően hiányoznak a kívülálló segítők, akik egy komolyabb sérülés esetén azonnal gondoskodni tudnának az érintett személy kórházba szállításáról (emiatt a cselekmény társadalomra való veszélyessége nagyobb); nincs semmilyen garancia arra, hogy a résztvevők betartják a küzdelemre vonatkozó szabályokat, mivel nincs döntőbíró, aki az egyes szabályszegések esetén közbe avatkozna. Mindazonáltal: a részt vevők jellemzően olyan nagykorú, teljes beszámítási képességgel rendelkező személyek, akik tisztában vannak a küzdelem alapvető szabályaival és azzal, hogy egy előre meghatározott szabályok szerint lebonyolított tömegverekedés milyen hátrányos fizikai következményekkel járhat.

Félreértés ne essék, a jelenséget magam is elítélem, fenti okfejtésem nem annak legalizálását célozza, hanem pont ellenkezőleg: arra próbálom meg felhívni a figyelmet, hogy a Szabs. tv., illetőleg a Btk. jelenlegi tényállásaival az ustawka szankcionálása „gyenge lá-

bakon áll” – márpedig arra feltétlenül szükség lenne a védendő jogtárgyak, az élet és a testi épség kiemelkedő súlya miatt. Ebben az esetben tehát egy olyan új típusú, a társadalomra feltétlenül veszélyes, szükségképpen büntetendő cselekményről van szó, amelyre a jogalkotó még nem tudott hatékonyan reflektálni, de mentségére szóljon az idő rövidsége. A probléma kezelése ugyanakkor könnyedén megoldható a testi sértés, illetőleg a garázdaság törvényi tényállásának „égisze” alatt, a jelenleg hatályban lévő szabályok kiegészítésével (nem pedig módosításával), illetőleg olyan bírósági döntésekkel, amelyek hozzávetőlegesen kijelölik az ilyen típusú cselekmények büntetendőségének határvonalait.

2.3. A szexuális erőszak bizonyítási nehézségei a sértetti beleegyezés megítélése szempontjából

A szexuális erőszakkal kapcsolatban az alapvető dilemmát a sértetti ellenállás teljes hiánya, illetőleg annak büntetőjogi értékelése képezi. A bírói gyakorlat nemzetközi szinten is következetesnek tekinthető abban, hogy az említett bűncselekmény a passzív alany érdemi védekezésének hiányában is megállapítható. Ilyen esetekben ugyanakkor nehéz eldönteni, hogy a szexuális cselekmény (közösülés, vagy fajtalanzkodás) kifejtésébe az áldozat

- a) előzetesen beleegyezett-e, vagy
- b) magatartása, előzetes kijelentései csak „sértetti közrehatásként” értékelendők-e, vagy
- c) saját helyzetének teljes kilátástalansága okán nem védekezik.

A bűncselekmény csak a b), illetőleg c) pontok esetében valósul meg, ráadásul ebben a körben a jogkövetkezmények alkalmazása szempontjából is eltérések mutatkoznak: a b) pont esetében a sértett közrehatása olyan nyomatékos enyhítő körülmény, amelynek a büntetés kiszabása során kifejezésre kell jutnia, a c) pont esetében viszont ilyen enyhítő körülmény nincs, tehát az elkövető súlyosabb büntetéssel számolhat.

A c) pont kriminalizálásával kapcsolatban fontos kiemelni az Európa Tanács, a nőknek az erőszakkal szembeni védelméről szóló, 2002. évi 5. számú Ajánlását, amely általános célkitűzésként fogalmazza meg, hogy a tagállamok büntetőjogának tartalmaznia kell a beleegyezését nem adó személlyel szemben elkövetett szexuális cselekmények büntetendővé nyilvánítását, még akkor is, ha az illető nem adta jelét ellenállásnak. E szemlélet alapján leszögezhető, hogy a szexuális bűncselekmények körét már nem lehet kizárólag erőszakos magatartásokon alapuló cselekményekre redukálni.

Az Európa Tanács keretében elfogadott Isztambuli Egyezmény 36. cikke alapján a tagállamok megteszik a szükséges jogalkotási intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy beleegyezés nélküli szexuális természetű cselekmények büntetendők legyenek. Az egyezmény foglalkozik a beleegyezés tartalmi krité-

riumaival is, ennek alapján a beleegyezésnek önkéntesnek, az adott személy szabad akaratán alapulónak kell lennie, melyet az eset összes körülményei alapján kell értékelni.

Az EU tagállamok esetében meglehetősen ellentmondásos szabályozással találkozunk: „alig néhány országban találunk tisztán a konszenzus hiányán alapuló modellt, több tagállam viszont a konszenzus hiánya és a kényszer valamint a fenyegetés fogalmait egyaránt alkalmazza. Az erőszakon alapuló felelősségi modellnél is általános, hogy vizsgálják a sértett beleegyezésének kérdését és néhány országban az eljárás során bizonyítani kell annak hiányát. Öröndetes tény viszont, hogy az EU tagállamok többségénél az erőszakos közöszülés hivatalból, közvádra üldözendő bűncselekmény.”²²

A magyar jogalkalmazás szintén arra törekedett az elmúlt időszakban, hogy a szexuális erőszak tényállásszerűsége minél több esetben megállapítható legyen. Ezek közül az alábbi egyedi döntéseket emelném ki:

- a) a sértett kihívó magatartása önmagában nem jelenti azt, hogy az erőszakkal szembeni ellenállás nem komoly (BH 1993.281.);
- b) adott esetben – különösen a sértett életkorára figyelemmel – a csekély mértékű fizikai erőszak által is megvalósulhat a kényszerítés (BJD 8191.);
- c) a kiskorú sértett felügyelet alatt állásából fakadó függősége miatt az erőszak, fenyegetés kisebb foka is tényállásszerű lehet (BH 2014.201.);
- d) a Kúria 2/2016. számú BJE határozata végül rámutat arra, hogy a kényszerítés teljes hiánya sem zárja ki a szexuális erőszak megállapíthatóságát akkor, ha a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be, az elkövető pedig a sértett hozzátartozója, vagy a sértett a nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt áll.²³

A jövőre nézve összességében elfogadhatónak tartom Gilányi szabályozási javaslatát a szexuális erőszak normaszövegének megváltoztatásával kapcsolatban. A szerző alapeseti tényállási elemként utalna a kifejezett beleegyezés hiányára: ennek alapján a bűncselekményt az követné el, „aki mással annak kifejezett beleegyezése nélkül szexuális kapcsolatot létesít.”²⁴ E szabályozási megoldás alkalmas lehet az olyan jogsértések normaszintű szankcionálására, amelyek során tényleges erőszak, vagy „minősített fenyegetés” egyáltalán nem valósul meg, az eset összes körülményeinek alapulvételével azonban nyilvánvaló a sértett beleegyezésének hiánya, illetőleg a sértett akaratnyilvánítási képességének valamilyen fogyatékosága.

²² Az USA tagállamainak többségében ugyanakkor a sértett beleegyezésének hiánya, tehát a bűncselekmény már akkor is megállapítható, ha a szexuális cselekmény ellen a sértett szóban, határozottan tiltakozott. A nemi szabadság elleni bűncselekmények problémái nemzetközi kitekintésben. http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/Jogi_Iranytu/Jogi_Iranytu_2011_2_Feher_Lenke.pdf (2017. 03. 13.)

²³ <http://www.kuria-birosag.hu/hu/joghat/22016-szamu-bje-hatarozat> (2017. 03. 13.)

²⁴ Gilányi: i. m. 135. o.

3. A sértetti közrehatás relevanciája

A sértett közreható magatartása – a beleegyezéshez hasonlóan – a bűncselekmény elkövetése előtt, illetőleg alatt is releváns lehet. Joghatás szempontjából azonban a közreható magatartásnak jellemzően nem a büntetőjogi felelősség megállapítása, hanem csak a büntetés kiszabása szempontjából van jelentősége.

A sértett felróható közrehatását a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. sz. BK vélemény enyhítő körülményként nevesíti. Ilyennek értékelhető a sértett részéről tanúsított durva, erőszakos, kihívó vagy súlyosan sértő viselkedés, a jogtalan eljárás; a közlekedési bűncselekményeknél a sértett együtt ható okot jelentő szabályszegése; a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeknél a könnyelmű, kihívó magatartása.²⁵

A legfőbb bírói fórum példálózó jellegű felsorolásából következik, hogy a sértett közreható magatartása elsősorban az élet és testi épség elleni, a hivatali, a közlekedési, valamint a szexuális bűncselekmények körében jellemző. A közreható magatartás fakadhat a sértett szándékos, vagy gondatlan magatartásából is, ugyanakkor annak jogellenessége nem feltétele a sértetti közrehatás megállapíthatóságának. Így pl. ha a sértettet annak provokatív magatartása miatt bántalmazza a rendőr, akkor a bántalmazás hivatalos eljárásban büntette esetében a sértetti közrehatás annak ellenére értékelendő a büntetés kiszabása során, hogy a provokatív fellépés önmagában nem bűncselekmény.

A közlekedési bűncselekmények körében elsősorban a sértett gondatlanságból elkövetett szabályszegő magatartása, illetőleg ittassága minősülhet közreható tevékenységnek. A sértett szabályszegése jellemzően „sebesség-túllépésből” fakad. Az ilyen esetekre ugyanakkor a Kúria 2209/2010. sz. büntető elvi határozata leszögezi, hogy a sebességtúllépés „megtévesztő” jellege megítélésakor nem lehet kizárólag annak mértékét figyelembe venni, hanem a sebességtúllépésnek az adott közlekedési helyzetben betöltött szerepe a döntő.²⁶

A sértett ittasságának relevanciáját jellemzően úgy vizsgálják a bíróságok, hogy annak magatartását egy józan, a közúti közlekedés szabályait betartó sofőr magatartása alapján „modellizálják”. Ha a gondossági szintek között nincs különbség, akkor az elkövető felelősége az általános szabályok szerint alakul. Ha viszont a sértett vezetési képességét, illetőleg szabályszegő magatartását az ittassága is egyértelműen befolyásolta,

²⁵ Megjegyzném, hogy a sértett megbocsátását is enyhítő körülményként lehet értékelni, különösen akkor, ha annak folytán a bűncselekmény miatt megromlott viszonyok helyreálltak. <http://www.lb.hu/hu/kollvel/56-bkv> (letöltve: 2017. 03. 17.)

²⁶ <http://www.kuria-birosag.hu/hu/elvhat/22092010-szamu-bunteto-elvi-hatarozat> (letöltve: 2017. 03. 17.)

akkor az elkövető esetében feltétlenül értékelni kell a sértetti közrehatást.²⁷

A sértett közrehatásának a bíróság által kötelezően elbírálandó polgári jogi igények megítélésével kapcsolatban is jelentősége van. A bűncselekményből származó kár esetében – a polgári jog szabályainak alapulvételeivel – kármegosztásnak van helye akkor, ha a bűncselekmény létrejöttében a sértett közreható magatartása is szerepet játszott.

4. A sértett utólagos hozzájárulásának relevanciája: a közvetítői eljárás lényege

A XIX–XX. század fordulóján egyre inkább előtérbe került az a gondolat, miszerint a büntető igazságszolgáltatás nem korlátozódhat a terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapítására, hanem szükségképpen reflektálnia kell más szempontokra, így a sértettnek okozott kár valamilyen formában történő jóvátételére is. A szemléletváltás indokai az Előterjesztés szövegéből is kitűnnek: „A sértett szerepét hangsúlyozó, eljárási lehetőségeit bővítő jogi változásokat {...} nem feltétlenül követte a jogalkalmazók napi gyakorlatban is megnyilvánuló szemléletváltása. A sértettként fellépő természetes személyek a büntetőeljárás mindennapi gyakorlatában gyakran csupán tanúk, akiknek igazmondását és elfogulatlan nyilatkozatát az eljárás többi szereplői egyfelől az érdekeiknek alárendelve, kellő empátiát mellőzve próbálják ellenőrizni, másfelől a tárgyilagosságra törekedve igyekeznek kizárni az esetleges elfogultságból eredő torzító hatásokat {...} Fontos biztosítani {...}, hogy a sértett egyenjogú alanya legyen az eljárásnak, így egyebek mellett tájékoztatást kérhessen, indítványokat, észrevételeket tehessen. A sértettnek – jogai érvényesítéséhez – megfelelő jogorvoslati lehetőségekkel kell rendelkeznie. Szintén alapvető igény, hogy a bűncselekmény elszენvedésére tekintettel megfelelő kímélettel bánjanak az eljárás során a sértettel, amely azonban nem sértheti az eljárás hatékonyságát és a garanciális szabályok érvényesülését.”²⁸

Mára alapvetően három igazságszolgáltatási koncepció versengése jellemző az európai államok többségében: 1. a retributív, amely tetтарыanos megtorlásra helyezi a hangsúlyt 2. a preventív, amelynek lényege, hogy olyan büntetési rendszert kell kialakítani, amely differenciál az egyes elkövetői csoportok között, s

egyéniesített szankciókkal kívánja elérni a bűnözési mutatók javulását, az egyén és a társadalom szintjén egyaránt (ld. speciális, illetőleg generális prevenció) 3. a resztoratív, amelynek alapján az eljárási rendszereknek nemcsak a terhelti, hanem a sértetti oldalra is „reagálniuk” kell.

Ami az egyes teóriák elfogadottságát illeti, a nemzetközi kriminálpolitikai szakirodalomban a szerzők alapvetően a retributív és a resztoratív szemlélet köré csoportosulnak. Az egyik irányzat tehát továbbra is a büntetőjogi fenyegetettséget preferálja (azaz kevésbé fordít figyelmet a sértetti oldalra, elkövetői oldalon pedig a szabadságvesztés-büntetés minél szélesebb körben történő alkalmazását támogatja), a másik csoport pedig a sértettnek nyújtandó kárjövátétel és a különböző alternatív szankciók felé fordul. Utóbbi szerzők álláspontja szerint bizonyos esetekben lehetőséget kell adni az ún. „diverzióra”, tehát arra, hogy az ügyet az igazságszolgáltatás „hagyományos” útjáról eltereljék, és – esetleg – a „felekre” bízzák annak megoldását. Ennek egyik leggyakrabban formája a mediáció, amely egy – az elkövető és a sértett önkéntes megalapodásán alapuló egyezséget céloz meg.

A korábbi bírói gyakorlatban a sértett kárának terhelt általi kiegyenlítése pusztán enyhítő körülménynek minősült, tehát a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából nem volt jelentősége. E körülmény ma is szerepet játszik a büntetés-kiszabási gyakorlat elveinek körében, ugyanakkor a jelenleg hatályos Be. számos olyan „kisegítő szabályt” is meghatározott, amelyek nagymértékben hozzájárultak a sértett kompenzációjához. Ilyennek tekinthető az előterjesztett polgári jogi igény kötelező elbírálásának törvényi előírása, illetőleg a pótmagánvád lehetősége.

Mindazonáltal, a sértett akarati autonómiája a közvetítői eljárás keretében tekinthető a legteljesebbnek. A processzus során a sértett tulajdonképpen saját ügye „bírájává” válik azáltal, hogy szabad akaratelhatározásából lehetővé teszi az elkövető részére a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátételét. Az akarati autonómia teljessége leginkább abból fakad, hogy a megalapodás tartalma tekintetében sincs érdemi jogszabályi előírás.

Megjegyzendő: az Előterjesztés szerint „a sértetti érdekek a fentieknek megfelelően a büntetőeljárásban nem csak a terhelt egyre tágabb értelemben vett jóvátételi kötelezettségében kell, hogy megjelenjenek. Az áldozatvédelmi szemléletnek teret adva az egyes eljárási szabályokat a sértett kíméletére, a sértett lehetséges igényeire figyelemmel indokolt kialakítani.”²⁹

A fentiekhez hozzátenném azt is, hogy a mediáció létjogosultsága erősen vitatott a jogtudományban, számos szerző szerint ugyanis nélkülözi a büntetőjogi jellegét, kockázatmentessé teszi a bűnözést, illetőleg

²⁷ Fésű Gizella: *A sértett, károsult közrehatása a balesetek során*. <http://das.hu/jogi-esetek-es-hirek/a-sertett-karosult-kozrehatasa-a-balesetek-soran/> (letöltve: 2017.03.17.)

²⁸ Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elvei. <http://www.kormany.hu/download/d/12/40000/20150224%20IM%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s%20az%20%C3%BAj%20b%C3%BCntet%C5%91elj%C3%A1r%C3%A1si%20t%C3%B6rv%C3%A9ny%20szab%C3%A1lyoz%C3%A1si%20elveir%C5%91.pdf> (letöltve: 2017.03.17.)

²⁹ Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elvei. <http://www.kormany.hu/download/d/12/40000/20150224%20IM%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s%20az%20%C3%BAj%20b%C3%BCntet%C5%91elj%C3%A1r%C3%A1si%20t%C3%B6rv%C3%A9ny%20szab%C3%A1lyoz%C3%A1si%20elveir%C5%91.pdf> (letöltve: 2017.03.17.)

semmilyen formában nem befolyásolja a bűnözési rátát. Más vélemények szerint ugyanakkor e megoldás hasznos, hiszen nagy mértékben tehermentesíti a bíróságokat, a sértett rövid időn belül elégtételt kaphat, illetőleg nagymértékben elősegíti a „terhelti reszocializációt” azáltal, hogy – a megállapodás eredményessége esetén – a büntethetőséget megszünteti, avagy a büntetés korlátlan enyhítésére ad lehetőséget.

A magam részéről úgy vélem, hogy e konstrukciónak teret kell engedni, de csak minimális szinten. A mindenkori jogalkotó feladata a közvetítői eljárás határvonalainak kijelölése, amelynek meghatározása során különösen az elkövető által megvalósított bűncselekmény jellegére, tárgyi súlyára, illetőleg az arra irányadó büntetési tételre kell fókuszálni.

A sértett akarati autonómiájának vizsgálatát természetesen nem lehet kizárólagosan a közvetítői eljárás kérdéskörére korlátozni. Az új Be. koncepciója alapján általános kívánalom a sértetti jogok kibővítése, konkrétan – akár adott eljárási típusokhoz kötődő – taxációja, illetőleg a hatóság-sértett közötti kapcsolattartás szabályainak módosítása. Utóbbi szempontból fontosnak tartom, hogy a kapcsolattartás módjának megválasztása kizárólag a sértett döntési kompetenciájába tartozzon – akkor is, ha a sértett egyben tanúként szerepel az eljárásban. Fontos lenne tehát rögzíteni, hogy az ilyen személyeket érintő bizonyítási cselekményekre írásbeli formában, illetőleg elektronikus távközlő hálózat útján is sor kerülhet, amennyiben a sértett nem kíván megjelenni a hatóság előtt.

5. Összefoglalás

A sértett – szóbeli, írásbeli, vagy ráutaló jellegű – magatartásának anyagi és eljárásjogi vonatkozásai is vannak. Az anyagi jogi szabályok körében fontosnak tartanám, hogy a Btk. Általános Része – az alapelvek, vagy a büntethetősége kizáró okok körében – tegyen említést a sértett beleegyezéséről, illetőleg annak joghatásairól. A törvényi szabályozás a német, az osztrák, illetőleg az olasz példa alapján egyaránt megoldható lenne. A beleegyezés konkrét relevanciájának megállapítása természetesen továbbra is a bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozna.

Egyes bűncselekményekkel kapcsolatban fontos lenne újra gondolni a sértett beleegyezésének relevanciáját, illetőleg annak joghatásait. Kiemelném e

körből a sportversenyek, illetőleg egyéb küzdősportok során okozott sérülésekért fennálló felelősség kérdéseit, illetőleg a szexuális erőszak alapeseti tényállása módosításának szükségességét.

A sértett akarati autonómiájának eljárásjogi aspektusai tekintetében fontos megjegyezni, hogy az Előterjesztés külön prioritásként emeli ki a „sértetti oldal” előtérbe helyezését. Ennek alapján „a büntetőeljárásban a sértettek érdekeinek védelmére a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Az új törvénynek a sértettek védelmét és a sértettek érdekeinek érvényesítését minden lehetséges eszközzel támogatnia kell. Olyan eljárási szabályokat kell kidolgozni, amelyek biztosítják, hogy az eljáró hatóságok a sértettekkel szemben a lehető legkíméletesebb módon járjanak el.”³⁰

Németországban mára egyértelmű prioritássá vált a sértett eljárásjogi pozíciójának törvényi felértékelése, illetőleg az akaratnyilatkozataihoz fűződő joghatások kiszélesítése. Mindezt jól jelzi, hogy a tettes-áldozat egyezség lehetősége itt már 1999 óta adott; a sértettnek már kihallgatásakor is joga van segítő részvételéhez; a sértett nyilatkozat-tételei esetében mind az írásbeli jegyzőkönyv, mind a magnófelvétel lehetséges megoldás stb.³¹ Természetesen számos EU-tagállami példa lenne még felhozható, ugyanakkor megjegyezném, hogy Oroszországban is törvényi szinten rögzítve van a sértett észrevételezési és indítványtételi joga, sőt, a kódex szabályozása sokrétűbbnek tekinthető a sértetti jogok vonatkozásában – a jelenleg hatályos Be. struktúrájához képest.³²

A fentiek nyilvánvalóvá teszik, hogy a sértett szerepének, illetőleg eljárási cselekményei következményeinek Európa-szerte komoly eljárásjogi relevanciát tulajdonítanak. Az új Be.-vel kapcsolatos Előterjesztés által meghatározott és idézett célkitűzéseket szükségesnek, ugyanakkor kissé megkésettnek tartom. Mindez természetesen nem akadályozza annak, hogy a továbbiakban olyan törvényi megoldásokat vezessen be a jogalkotó, amelyek minél inkább közelítenek az európai trendhez. ■

³⁰ Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elvei. <http://www.kormany.hu/download/d/12/40000/20150224%20IM%20el%C5%91terjeszt%C3%A9s%20az%20%C3%BAj%20b%C3%B0ntet%C5%91elj%C3%A1r%C3%A1si%20t%C3%B6rv%C3%A9ny%20szab%C3%A1lyoz%C3%A1si%20elveir%C5%91.pdf> (letöltve: 2017.03.17.)

³¹ Kiss Anna: *A sértett szerepe a büntetőeljárásban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Iskola, 153–154. o.

³² Kiss: i. m. 163–164. o.